

MIRI YŪ

TÒQUIO,
ESTACIÓ DE UENO

TRADUCCIÓ DEL JAPONÈS
DE MARINA BORNAS MONTAÑA

BARCELONA 2022

QUADERNS CREMA

TÍTOL ORIGINAL *JR Ueno-eki koen-guchi*

Publicat per

QUADERNS CREMA

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona

Tel. 934 144 906 - Fax. 934 636 956

correu@quadernscrema.com

www.quadernscrema.com

© 2014 by Miri Yū. Tots els drets reservats

Aquesta obra ha estat negociada a través de Michael Kevin Staley

Publicada en japonès l'any 2014 per Kawade Shobo Shinsha, Ltd., Tòquio

© de la traducció, 2022 by Marina Bornas Montaña

© d'aquesta edició, 2022 by Quaderns Crema, S.A.

Drets exclusius d'edició en llengua catalana:

Quaderns Crema, S.A.

Il·lustració de la coberta de Leonard Beard

ISBN: 978-84-7727-658-6

DIPÒSIT LEGAL: B. 1129-2022

AIGUADEVIDRE *Gràfica*

QUADERNS CREMA *Composició*

ROMANYÀ-VALLS *Impressió i relligat*

PRIMERA EDICIÓ *febrer de 2022*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

Torno a sentir aquell soroll.

Aquell soroll...

El sento.

Però no sé si el percebo amb l'oïda o només me l'imagino.

No sé si el tinc dins o si ve de fora.

Tampoc no sé quan va passar, ni qui va ser.

¿Es tractava d'alguna cosa important?

¿Era important, allò que va passar?

¿De qui tractava?

Em pensava que la vida era com un llibre: gires la primera pàgina i et trobes la següent, i vas girant una pàgina rere l'altra fins que arribes a la darrera. Però, de fet, la vida no té res a veure amb les històries que expliquen els llibres. És veritat que també hi ha paraules, i les pàgines estan numerades, però no hi ha cap argument. Té un final, però no s'acaba mai.

Sempre queda alguna cosa.

Com l'arbre en un terreny buit després d'enderrocar-hi una casa en ruïnes.

Com l'aigua en un gerro després de treure'n unes flors pansides.

Sempre queda alguna cosa.

I a mi, ¿què em queda?

La sensació de cansament.

Sempre estava cansat.

Vaig viure cansat tota la vida.

Tant quan la vida m'acorrallava com quan aconseguia escapar-me de les seves urpes.

No vivia conscientment, només em deixava portar per la vida.

Però ara ja s'ha acabat.

Miro a poc a poc, com sempre.

No és la mateixa escena, però s'hi assembla.

En algun lloc d'aquesta escena monòtona hi ha dolor.

En aquestes escenes tan similars, hi ha moments que fan mal.

M'hi fixo més bé.

Hi ha molta gent.

Cada persona és diferent.

Tenen maneres de pensar diferents, cares diferents, cosos diferents, ànimes diferents.

En sóc conscient.

El que passa és que, de lluny, tothom es veu igual o, si més no, molt semblant.

Les seves cares són com petits tolls d'aigua.

Em busco a mi mateix el primer dia que vaig baixar a l'estació de Ueno, perdut en les riuades de gent que esperaven el tren de la línia circular de Yamanote.

Quan veia la meva pròpia imatge reflectida en un mirall, un aparador o una fotografia, em sentia molt insegur. No em considero especialment lleig, però no he tingut mai un aspecte físic d'aquells que atrauen les mirades.

La reticència i la impotència que em caracteritzaven em turmentaven molt més que el meu aspecte físic, però el que se'm feia més insuportable era la meva mala sort.

No he tingut mai sort.

Torno a sentir aquell soroll. Aquell soroll, com un riu de sang, com un torrent de colors brillants, era l'únic que sentia aleshores. Em brunzia dins del cap com si hi tingués un rusc, com si centenars d'abelles estiguessin a punt d'escapar-se alhora; batejava i cremava i feia mal, i no em deixava pensar en res. Les parpelles em tremolaven com colpejades per la pluja; tancava els punys i tensava els músculs de tot el cos.

Jo m'esquerdava per dins, però el so no s'esvaïa.

No podia atrapar-lo, capturar-lo ni foragitar-lo.

No em podia tapar les orelles ni marxar.

Aquell so ha viscut amb mi des d'aleshores.

¿És viu, llavors?

«El tren amb destinació a Ikebukuro-Shinjuku està a punt d'arribar a l'andana número 2. Per la vostra seguretat, us preguem que no traspasseu la línia groga».

Xuc-xuc, xuc-xuc, xuc-xuc, xuc..., xuc..., xuc..., xuc..., nyic, nyiiic..., xuc-xuc..., nyiic...

Sortint de l'estació de Ueno per la porta principal, a l'altra banda del carrer, sempre hi ha persones sense llar assegudes sota els ginkgos del parc.

Quan jo m'asseia en un d'aquells bancs, em sentia com un fill únic que s'ha quedat orfe abans d'hora. Els meus pares havien viscut tots dos fins als noranta anys i no havien sortit mai del poble de Yasawa, a la prefectura de Fukushima. Després de mi, que vaig néixer el 1933, van tenir set fills més, gairebé una cada dos anys: la Haruko, la Fukiko, en Hideo, la Naoko, la Michiko, en Katsuo i el més petit,

en Masao, que va néixer catorze anys després que jo i semblava més el meu fill que el meu germà petit.

Però va passar el temps.

I em vaig trobar allà assegut, fent-me gran.

Quan m'endormiscava, se m'escapava un ronc cansat. De tant en tant, obria els ulls i veia les xarxes d'ombres que dibuixaven les fulles dels ginkgos gronxant-se al meu damunt. Aleshores em sentia com si m'hagués aturat a fer una becaina mentre rondava pels carrers, tot i que feia anys que vivia al parc.

«Ja n'hi ha prou». Les paraules han sortit clarament de la boca d'un home que semblava adormit alhora que escopia una bafarada de fum blanc per la boca i els narius. La punta incandescent de la cigarreta que aguanta amb la mà dreta sembla a punt de cremar-li els dits. La suor i la brutícia acumulada al llarg dels anys li han descolorit la roba fins al punt que és impossible saber de quin color és. Duu una gorra plana de *tweed*, un abric de quadres i unes botes de cuir marrons que li donen l'aspecte d'un caçador anglès.

Els cotxes circulen per l'avinguda Yamashita cap a Uguisudani. El semàfor dels vianants es posa verd, el senyal acústic per als invidents comença a xiular i la gent que surt de l'estació de Ueno per l'accés del parc creua l'avinguda.

L'home s'inclina endavant i observa les persones ben vestides que creuen l'avinguda—persones que, sense dubte, tenen una casa elegant—com si busqués un lloc on fixar la mirada. Aleshores, amb la mà tremolosa, com si aquell gest requerís totes les forces que li quedaven, s'acosta la cigarreta a la boca, envoltada d'una barba plena de pèls blancs, fa una xuclada i exhala el fum amb un llarg sospir, com si volgués buidar el cap de pensaments. Tot seguit, estén els dits vells per deixar caure la cigarreta i apaga la buïlla amb la punta de les botes gastades.

Un altre home dorm. Als peus hi té una bossa d'escombraries plena de llaunes d'alumini que ha recollit, i amb les mans agafa un paraigua de plàstic transparent com si fos un bastó.

Una dona que porta els cabells blancs recollits amb una goma elàstica dorm de bocaterrosa amb els braços damunt d'una motxilla de color grana que li fa de coixí.

Les cares han canviat, i cada vegada som menys.

Després de l'esclat de la bombolla econòmica, el nombre de sensesostre va augmentar i hi havia tantes tendes construïdes amb lones blaves que no es veia el terra ni la gespa, només els camins i les instal·lacions de l'interior del parc, com els lavabos i les paradetes de menjar.

Cada vegada que un membre de la família imperial havia de venir a visitar els museus o les galeries d'art, es feia un desallotjament massiu disfressat de «dispositiu especial de neteja»: ens obligaven a recollir les tendes i ens feien fora del parc. Tan aviat com es feia fosc, tornàvem i ens hi trobàvem uns quants cartells que deien: VEGETACIÓ EN PROCÉS DE CREIXEMENT. PROHIBIT TREPITJAR LA GESPA. Així, cada vegada teníem menys espai on poder acampar.

Molts dels sensesostre del parc de Ueno Onshi vénen de la regió de Tōhoku, al nord-est del país.

Durant l'època del boom econòmic, després de la postguerra, en deien «la porta d'entrada del nord», perquè els joves de Tōhoku agafaven el tren nocturn per buscar feina a la capital i desembarcaven a l'estació de Ueno. I quan, carregats com mules, tornaven cap a casa per passar les dates assenyalades amb la família, agafaven el tren a la mateixa estació.

Cinquanta anys després, els pares i els germans havien mort, no tenien cap casa on tornar i passaven els dies en aquell parc.

Els sensesostre asseguts als bancs de formigó que envolten els ginkgos dormen o mengen.

Un home que porta una gorra de beisbol blau fosc calada fins als ulls, una camisa caqui i uns pantalons negres menja d'una safata que té a la falda.

De menjar no en falta mai.

Al parc de Ueno hi ha molts restaurants tradicionals. Molts dels establiments deixen oberta la porta de darrere després de tancar. Quan hi entres, trobes el menjar que no han venut en una bossa neta en un prestatge, separat de les deixalles de la cuina. Les botigues de conveniència també deixen sandvitxos, brioxeria i safates de menjar caducat als contenidors de darrere. Si hi vas abans que passin els camions d'escombraries, pots agafar tot el que vulguis. Si fa calor, t'ho has de menjar el mateix dia, però quan fa fred pots guardar el menjar a la tenda durant uns quants dies per escalfar-lo en un fogonet de gas.

Dimecres i diumenge a la nit, l'auditori Bunka Kaikan reparteix arròs al curri, els divendres vénen els membres d'una església evangèlica coreana, i els dissabtes, els missioners de la Caritat de la mare Teresa. Porten una pancarta on hi diu: **CONVERTIU-VOS, QUE EL REGNE DEL CEL ÉS A LA VORA**. Unes noies joves de cabells llargs canten himnes religiosos i toquen la guitarra mentre unes dones més grans amb permanents crepades remenen olles gegants amb cullerots. Hi van persones sense llar de tot arreu de la ciutat: de Shinjuku, Ikebukuro i Asakusa, de manera que sovint es formen llargues cues de gairebé cinc-cents persones. Després dels himnes i els sermons, reparteixen el menjar: kimchi fregit amb pernil, formatge i salsitxa, o arròs amb soja fermentada i fideus, a més de pa i cafè. «Alabat sia Déu, alabat sia Déu, alabat sia el nom de Déu, al-leluia, al-leluia».

—Tinc gana, mare.

- ¿Et vols menjar això?
—No, no en vull.
—Doncs ja m'ho menjaré jo.
—No, mare, no!

Una nena d'uns cinc anys amb un vestit de màniga curta, rosa com les flors dels cirerers, camina amb el clatell torçat per mirar la seva mare. La dona porta un vestit cenyit amb estampat de lleopard que sembla suggerir que treballa de cambrera en un bar nocturn.

Una altra dona jove amb un vestit blau fosc avança la mare i la filla fent picar els talons.

Un xàfec sobtat colpeja les fulles dels cirerers frondosos, que estan en plena floració, i deixa reguerons negres al camí asfaltat que imita les rajoles. La gent obre els paraigües ple-gables. N'hi ha de negres, de vermells, amb taques roses o blaus amb una vora blanca.

Encara que ploqui, el trànsit de gent no s'interromp.

Dues dones grans amb bruses amples i uns pantalons foscos molt semblants caminen mentre parlen, cadascuna sota el seu paraigua.

- Aquest matí estàvem a vint-i-dos graus, ¿oi?
—Sí, noia.
—No es pot dir que faci fred, però joestic glaçada.
—Només faltava la pluja!
—¿Saps què? En Ryuji no para de dir que la seva sogra cuina de primera.
—Ai, pobra. Quin greu que et deu saber, això...
—Diu que em podria ensenyar a cuinar.
—Quina pluja més desagradable!
—I la temporada tot just comença. En tenim ben bé per a un altre mes, encara.
—¿Creus que ja han florit, les hortènsies?
—No, encara no.

—¿I els roures?

—No els toca, encara.

—Com ha canviat, tota aquesta zona! Diria que aquest Starbucks no hi era, abans.

—Trobo que s'ha tornat molt refinada.

Aquesta és l'avinguda dels cirerers.

Cada any, a mitjans d'abril, s'omple de gent que ve a passejar sota els cirerers florits.

Mentre els cirerers estan florits, no cal sortir a buscar menjar.

Pots beure i menjar les sobres que deixen els visitants, i aprofitar les lones de plàstic que estenen a terra per renovar el sostre i les parets de la tenda, que al cap d'un any ja estan gastats i comencen a tenir goteres.

Avui, dilluns, el zoo està tancat.

No vaig portar mai el meu fill i la meva filla al zoo de Ueno.

Vaig venir a treballar a Tòquio a finals del 1963, quan la Yoko tenia cinc anys i en Kōichi, només tres.

Els pandes no hi van arribar fins al cap de nou anys, quan els meus fills ja estudiaven a l'institut i ja no tenien l'edat d'anar al zoo amb el pare.

No els vaig portar mai al zoo ni al parc d'atraccions, ni a la platja, ni a la muntanya; i tampoc no vaig anar mai als festivals de l'escola, cerimònies de graduació, jornades de portes obertes ni tornejos esportius. Ni una sola vegada.

Només tornava a casa dues vegades l'any, per Cap d'Any i per la festa dels difunts de l'estiu. A Yasawa, el meu poble de la prefectura de Fukushima, m'hi esperaven els pares, germans i germanes, i també la dona i els fills.

Només una vegada vaig poder tornar a casa uns dies abans de la festa dels difunts, i aleshores vaig portar els meus fills a passar el dia a Haramachi, on hi havia una mena de festival.

Haramachi és a només una estació de Kashima, la del meu poble, però estàvem a ple estiu i al tren hi feia tanta calor que em va agafar molta son. Les extremitats em pensaven i em notava el cap enterbolit. Tant les veus d'emoció dels nens com les meves respostes vagues sonaven esmoreïdes, com si haguessin de travessar una capa de boira espessa. El tren recorria un paisatge monòton de cel, muntanyes i arrossars on només hi havia blau i verd. Quan va sortir del túnel, va accelerar. Els meus fills tenien el front i la boca amorrats a la finestra, i les seves quatre mans amb els dits separats s'adherien a la superfície llisa del vidre com les potes d'un dragó. L'olor agredolça de la suor infantil m'omplia els narius. Vaig fer una petita capcinada.

Quan vam baixar a l'estació de Haramachi, el revisor ens va informar que hi havia un helicòpter que sortia de Hibari-gahara i que feia vols turístics. Vaig començar a baixar per la carretera de Hamakaido amb la Yoko a la mà dreta i en Kōichi a l'esquerra.

El meu fill, que em veia massa poc com per trobar-me a faltar i que no em demanava mai res ni intentava acaparar la meva atenció, em va estrènyer la mà: «Pare, vull pujar a l'helicòpter». Encara li veig la cara davant meu, fent un esforç per demanar-me una cosa que li costava molt demanar, obrint i tancant la boca amb timidesa abans de gosar parlar i, al final, enrojolant-se com si estigués enfadat. Però jo no tenia diners. Aleshores, el vol en helicòpter valia uns tres mil iens, que equival a més de trenta mil iens actuals. Era massa per a mi.

A canvi, els vaig comprar un gelat a cadascun, que valia només quinze iens. A la Yoko li va passar el disgust de se-guida, però en Kōichi es va girar donant-me l'esquena i va esclafir a plorar. Els sanglots li sacsejaven el cos. Mentre mirava com els fills de les famílies riques pujaven a l'helicòpter, s'eixugava les llàgrimes amb el puny.

Aquell dia, el cel era tan blau que semblava pintat. Jo li volia regalar un vol en helicòpter, però no m'ho podia permetre. És una espina que em va quedar clavada. Més endavant, deu anys després, aquella espina em va tornar a travessar el cor com una fletxa, i fins i tot ara continua atrapada dins meu i no me'n puc deslliurar.

Les lletres vermelles gravades que formen les paraules ZOOLOGIC DE UENO no es mouen mai, com tampoc no ho fan els dits dels nans vestits de vermell, blau i groc asseguts al costat de l'entrada al cartell del parc d'atraccions.

Jo, en canvi, tremolo com una fulla. Vull dir alguna cosa mentre sigui capaç de parlar, però no sé com fer-ho. Busco la sortida, vull veure la sortida, però la foscor no es dissipa i la llum no penetra. Tot s'ha acabat, però no s'acaba mai... L'angoixa, la tristesa, la solitud són constants...

Una ràfega de vent passa ràpidament entre els arbres, sacseja les fulles i fa caure gotes d'aigua al seu pas, però em penso que ja no plou.

El vent gronxa els fanalets vermells i blancs de la botigueta de records Sakuragitei, i una dona amb un davantal vermell, enfilada en una escala de tisora, neteja el tendal rosa descolorit amb unes lletres grogues que anuncia les galetes amb forma de panda típiques del parc.

Davant del Sakuragitei hi ha dues velletes assegudes en un banc de fusta. La de la dreta porta un jersei blanc damunt de les espatlles.

—He portat fotografies, ¿les vols veure?—diu mentre treu un petit àlbum de la bossa de tela groga i l'obre per la pàgina on hi ha una fotografia de grup. Hi surten una trentena d'homes i dones grans disposats en tres fileres.

La dona de l'esquerra, que duu un jersei negre i és força més alta que la seva companya, treu les ulleres de lectura de la bossa de cuir que porta penjada a l'espatlla i comença a resseguir la fotografia amb la punta de l'índex, dibuixant cercles amb forma de molla estirada.

—¿Oï que és la dona del professor Yamazaki, aquesta?
Ah, i aquest és ell.

—Sempre van junts a tot arreu. Són un matrimoni molt ben avingut.

—I aquest era el president de l'associació d'alumnes.
¿Com es deia?

—Shimizu.

—Guaita, també hi surt la Tomo!

—Té el mateix somriure que abans.

—I aquesta ets tu. Però si estàs espectacular, sembles una estrella de cine!

—Au, va, no diguis bestieses...

Les dues dones estan tan juntes que les seves ombres a terra s'han fos en una de sola. Un colom saltironeja al seu voltant com si les estigués espiant.

Al damunt dels seus caps, dos corbs grallen com si s'avisessin l'un a l'altre.

—I el que surt al costat d'en Takeuchi és en Yamamoto, ¿oi que sí? Té una botiga d'antiguitats. I aquesta és la Yoshiko Sonoda.

—No, és la Yumi.

—Ai, sí, la Yumi. La vas veure al funeral de la Yuko, ¿oi?

—Feia anys i panys que no ens vèiem, però ens vam reconèixer de seguida.

—I aquest era el conserge, en...

—L'Iiyama.

—Això, l'Iiyama.

—I la del seu costat és...

—¿Vols dir aquesta? És la Hiromi.

—Exacte, la Hiromi.

—I aquesta, la Mucchan.

—La Mucchan no ha envellit gens ni mica.

—Mira, la Shinohara.

—Amb quimono, com sempre.

—Que guapa, ¿oi?

—La Fumi, la Take, la Chii..., i aquesta és la Kurata, l'única que anava a l'altra classe.

—Ostres, no me'n recordava.

—Doncs viu a Kawasaki, i ens va explicar que al seu barri sovint es veu gent rondant pels carrers de nit, cosa que no li fa cap gràcia. A l'hotel d'Echigo-Yuzawa, on ens vam allotjar, tothom se n'havia anat a dormir i ella era l'única que estava desperta. Es prenia un te darrere l'altre i no parava de xerrar mentre els altres intentàvem dormir.

—Que pesada, ¿oi?

—Ja ho pots ben dir. Ens va explicar que el marit de no sé quina veïna del barri també rondava pels carrers i que, un dia, se'l va trobar al jardí de casa.

—Quina por! I com que era un veí, no devia poder trucar a la policia, és clar...

Jo no en portava mai, de fotografies, però tenia gravades al cap les cares de les persones que ja no hi eren, llocs que havien desaparegut i temps que ja havien passat. Avançava cap al futur a reculons, amb la mirada clavada en el passat.

No era una sensació dolça, com la nostàlgia o l'enyorança. Simplement no suportava el present i el futur em feia por, així que sempre estava immers en un passat que no podia avançar perquè ja s'havia acabat. Però ¿s'acaba, el temps? ¿O només s'atura? ¿Pot ser que algun dia rebobini i torni a començar des del principi, o em quedaré fora del temps per sempre més? No ho sé..., no ho sé..., no ho sé...

Quan vivia amb la meva família no en fèiem mai, de fotografies.

Quan vaig ser prou gran per entendre segons quines coses, la guerra havia començat i sempre tenia gana perquè no hi havia prou menjar.

Vaig tenir la sort d'haver nascut set o vuit anys abans d'hora i no em van reclutar mai.

Alguns nois del meu poble es van presentar voluntaris per fer de soldats amb disset anys, mentre que d'altres bevien litres de salsa de soja per emmalaltir i ser declarats no aptes o fingien que no hi veien o no hi sentien prou bé per escapolir-se de la lleva.

Quan la guerra es va acabar, jo tenia dotze anys.

En lloc de plorar i lamentar la derrota, me les vaig haver d'empescar per guanyar-me el pa i alimentar la família. Si ja era prou difícil alimentar una sola criatura, jo tenia set germans i germanes petits. En aquella època, a la nostra regió de Hamadōri encara no existien les centrals nuclears de TEPCO ni la central tèrmica de Tōhoku Electric Power, ni tampoc les fàbriques de Hitachi o Del Monte. Els grans agricultors podien viure dels seus cultius, però els arrossars de la meva família no eren prou grans. Així doncs, just després d'acabar l'escola primària, me'n vaig anar de casa per treballar al port d'Onahama, a Iwaki.

Allà no hi havia albergs ni apartaments, de manera que dormia a bord d'un gran pesquer.

D'abril a setembre, pescàvem bonítol; i de setembre a novembre, trumfau, verat, sardina, tonyina i turbot.

El gran problema de la vida al vaixell eren els polls: els veia caure a terra cada vegada que em canviava de roba, se'm ficaven dins les costures i, quan suava una mica, notava com se'm bellugaven per l'esquena. Eren un autèntic malson.

A Onahama m'hi vaig estar més d'un any.

El pare havia començat a collir cloïsses blanques a la platja de Kitamigita, i vaig decidir tornar per donar-li un cop de mà.

Ens fèiem a la mar en una barqueta de fusta, tiràvem a l'aigua una mena de rasclat que servia per recollir les cloïsses i, com que no hi havia cables, el lligàvem a una corda que després havíem d'estirar a mà, fent força amb els peus recolzats a la barqueta. I així dia rere dia.

Tots els pescadors del poble i dels pobles veïns es dedicaven a collir cloïsses, de manera intensiva i sense deixar-los temps perquè es reproduïssin, així que al cap de quatre o cinc anys ja no en quedava ni una.

L'any en què va néixer el meu fill gran, en Kōichi, vaig trobar feina a Hokkaidō gràcies al meu oncle, que treballava allà, i vaig començar a fer de recol·lector d'algues en un poblet de pescadors de Hokkaidō anomenat Hamanaka, prop de Kiritappu.

Durant les vacances, al mes de maig, plantàvem arròs, i acabàvem de fertilitzar-lo i desherbar-lo pel Nomaoui, un festival eqüestre que se celebra des de temps immemorials. A la ciutat de Sōma, el Nomaoui és el moment culminant de l'any, i tothom fa servir les dates del festival com a referència per a qualsevol cosa, tant si són feines del camp com reformes domèstiques o liquidacions de deutes.

El Nomaoui se celebra els dies 23, 24 i 25 de juliol.

El festival comença al capvespre. El comandant en cap de les tropes surt a cavall del santuari de Nakamura i es reuneix amb un altre comandant al quarter general de Kitago, Kashima. Allà se'ls uneixen les tropes de cavalleria d'Utago i Kitago, i marxen plegats cap al front amb guerrers samurais d'altres localitats, vinguts dels santuaris d'Ota i Odaka.

El segon dia és el plat fort del festival. Al so dels tambors

de guerra i la trompeta, cinc-cents guerrers a cavall marxen alhora fins a Hibarigahara, on participen en curses de cavalls i una competició per aconseguir banderes sagrades.

El tercer dia és el *nomagake*. Un grup d'homes vestits de blanc amb diademes blanques capturen cavalls salvatges amb les mans nues i els presenten com a ofrena al santuari d'Odaka.

Llogar un cavall i aconseguir una armadura de samurai surt tan car que les famílies humils no podíem participar en el festival, però quan tenia cinc o sis anys el pare em va portar a Kashima i em va enfil·lar a collibè perquè pogués veure els preparatius de la cerimònia d'inici.

—Sortiran a dos quarts d'una.

—A dos quarts d'una, entesos. Tornaré de seguida i avisaré la resta.

—Gràcies. ¿Podries avisar els del temple de Kitago perquè es preparin?

—Així ho faré. Sortirem ara mateix.

—Gràcies de nou. Bon viatge.

Els guerrers van entonar a l'uníson la cançó tradicional de guerra «Sōma nagareyama». Llavors, cada samurai va pujar al seu cavall i es van endinsar al galop pels camins que travessen els arrossars exuberants. Era curiós veure les diferents banderes onejant al vent: «Mira, aquella té un cent-peus dibuixat!», «I aquella altra porta unes serps entrelaçades!», «Guaita, un cavall rampant!», cridava assegut a les espatlles del pare, assenyalant les banderes.

Quan me'n vaig anar de casa per treballar a Hokkaidō, vaig trigar dos dies i dues nits a arribar-hi. Des de Kashima vaig anar amb tren fins a Sendai, i després vaig agafar la línia principal de Tōhoku fins a Aomori i al matí vaig arribar

amb ferri a Hakodate. Un cop allà, vaig agafar un altre tren, que creuava el port de Karikachi a través de les muntanyes de Tokachi. Tot i que tenia dues locomotores, amb prou feines podia remuntar el fort pendent. Anava tan a poc a poc que podíem baixar a fer un pipí i, un cop havíem acabat, l'atrapàvem sense haver de córrer i hi tornàvem a pujar.

Va ser l'any en què es va produir el gran terratrèmol de magnitud 9,5 a Xile. Com a conseqüència, un tsunami va matar onze persones a Kiritappu. Recordo que em va sorprendre veure una manta al capdamunt d'un pal de telèfon, i li vaig preguntar al meu oncle, que ja feia temps que vivia a Hamanaka:

—¿És veritat que va arribar fins allà dalt, l'aigua?

—Sí, és veritat. Diuen que feia sis metres d'altura. I, després del terratrèmol de Tokachi-Okii del 1952, un gran tsunami va separar Kiritappu de Hokkaidō i des d'aleshores és una illa independent. Abans s'hi podia accedir per un pont, però el tsunami el va destruir—em va explicar. Estàvem drets davant del mar. Només d'imaginar-m'ho, vaig tenir un calfred.

El mar estava cobert d'algues. Les més llargues podien arribar a fer més de quinze metres, de manera que les agafàvem amb un ganxo situat a l'extrem d'una perxa i les arrossegàvem cap al vaixell. Quan tornàvem al port, carregàvem les algues en un carro de cavalls i les esteníem a la platja una per una per assecar-les, fins que la platja sencera quedava negra d'algues.

Al cap de dos mesos, a principis d'octubre, tornava cap a casa per la collita de l'arròs, i així durant uns tres anys.

Els meus germans petits, en Katsuo i en Masao, volien continuar estudiant, i la Yoko i en Kōichi també començarien a necessitar més diners. Al meu pare li feia mal l'esquena i ja no podia treballar tantes hores al camp, de ma-

nera que vaig parlar amb ell i vam decidir que me n'aniria a treballar a Tòquio.

El matí fred del 27 de desembre de 1963, l'any anterior a les Olimpíades de Tòquio, vaig sortir de casa quan encara era fosc i vaig anar a l'estació de Kashima per agafar el primer tren, que sortia a les 5:33. Vaig arribar a l'estació de Ueno cap al migdia. Tenia la cara negra de sutge perquè el fum de la locomotora de vapor entrava al vagó cada vegada que el tren passava per un dels incomptables túnels que hi havia al llarg de la línia. Mentre caminava per l'andana, recordo que m'anava veient la cara reflectida a les finestres del tren, i em feia tanta vergonya que m'abaixava la visera de la gorra.

La societat Tanigawa Taiiku, l'empresa que m'havia contractat, em va facilitar allotjament en un alberg de Taishido, al barri de Setagaya. Era un edifici prefabricat on cada treballador tenia una habitació de sis tatamis. Els lavabos i les dutxes eren compartits. Al matí i al vespre, els companys que sabien cuinar feien arròs, sopa de miso i plats senzills. La feina era dura, de manera que necessitàvem menjar dos plats d'arròs al dia per aguantar.

Les llaunes de menjar no s'havien inventat i, encara que haguessin existit, no hauria tingut diners per comprar-ne. Després d'esmorzar, omplia un bol d'arròs, el tapava amb un plat, l'embolicava amb un mocador i agafava el tren per anar a la feina. Teníem una hora per dinar, que aprofitava per anar a comprar croquetes o carn arrebossada en alguna botiga d'un carrer comercial que teníem a la vora de l'obra.

La feina consistia a construir les instal·lacions esportives dels Jocs Olímpics, com ara l'estadi d'atletisme, el camp de beisbol i les pistes de tennis i voleibol. No vaig veure mai maquinària pesada, com ara excavadores o piconadores—que, tot sigui dit, els treballadors que veníem de les zones rurals

no hauríem sabut manipular—, de manera que tot ho fèiem manualment. Excavàvem amb pics i pales i ens emportàvem la terra amb carretons. Molts de nosaltres érem camperols de Tōhoku, i fèiem broma dient que fer de paleta no era gaire diferent de llaurar els camps. A les cinc, quan plegàvem, anàvem tots junts a una taverna. Per sort o per desgràcia, jo no tolerava gens bé l'alcohol. Cada vegada que algú deia: «Va, que avui convido jo!», no trobava la manera de refusar i acabava acceptant la invitació. Però, per més que m'hi esforçava, el meu límit era una cervesa, així que al final van deixar de convidar-me.

El sou diari era de mil iens, que triplicava o quadruplicava el salari que podia guanyar treballant a casa les mateixes hores. Les hores extres es pagaven un vint-i-cinc per cent més cares, o sigui que cada nit em quedava treballant fins tard i també hi anava els diumenges i festius.

Cobràvem el dia 15. Cada mes enviava a casa uns vint mil iens, que aleshores equivalia al salari d'un mestre i a uns dos-cents mil iens d'avui dia.

—La feina escasseja—diume un sensesostre mentre trenca una branqueta d'arç amb un espetec. Porta una caçadora texana que em resulta familiar. A l'esquena hi té una taca blanca de lleixiu que recorda la forma de Hokkaidō, i això m'acaba de confirmar que era meva. La vaig trobar en un contenidor de Hirokoji el dia que havien de passar a recollir la roba vella, i em va anar molt bé per al temps fresc de principis de primavera. La vaig penjar al sostre de la meva tenda, però algú se la devia emportar... quan vaig morir.

—Amb l'excusa de la crisi, les empreses grans et tracten igual que les petites: com un tros de merda—afegeix una dona vella amb els cabells blancs recollits en un monyo es-

borrifat. Porta unes quantes faldilles esparracades, l'una sobre l'altra. S'encén un cigarret i se n'empassa el fum.

Conec aquesta cara, aquest front llis que no esperes trobar en una cara de la seva edat... La conec... A vegades em desitjava un bon dia... Alguna vegada havíem fet petar la xerrada...

—Les empreses de trenta o quaranta persones són les pitjors, són les que estan menys preparades per parar el cop.

—L'altre dia vaig agafar la línia d'Odakyu.

—La línia d'Odakyu és la que arriba als barris elegants, ¿no?

—És on vivia en Shige abans de morir.

—¿Que és mort, en Shige?

—Sí, el van trobar a la seva tenda tot garratibat.

—No m'estranya, era molt vell.

De sobte, els ulls de la vella s'omplen de llàgrimes. M'hauria agradat consolar-la, però no podia posar-li la mà a l'espatlla ni expressar-li el meu condol.

Coneixia en Shige. Era un intel·lectual, sempre llegia els diaris, revistes i llibres que recollia. Estic segur que havia tingut una feina en què calia pensar molt.

Un dia algun bromista li va llançar un gatet dins de la tenda. En Shige el va anomenar *Émile* i el va castrar en un en una clínica veterinària amb els diners que havia guanyat venent llaunes d'alumini. Quan hi havia una «batuda» i ens desallotjaven del parc, el posava dins del carro i se l'emportava, i els dies de pluja el protegia sota el paraigua.

Va ser en Shige qui em va parlar de la gran estàtua de Buda construïda en un turó davant de la «campana del temps» del parc de Ueno, que els monjos del temple de Kanei-ji feien repicar tres vegades al dia—a les sis del matí, al migdia i a les sis de la tarda—per tal que els habitants d'Edo, l'antiga Tòquio, sabessin quina hora era.